

МАРТА ПЕТРОВА*

ЗАЩИТА НА КОНЦЕПТУАЛНИЯ ЕЛИМИНАТИВИЗЪМ В ТЕОРЕТИЧНАТА РАМКА НА ЕЛИМИНАТИВНИЯ ФИЗИКАЛИЗЪМ

Abstract: The concept of eliminativism is defended in the framework of eliminative physicalism. First, I reconstruct existing theories on the nature and structure of concepts and conclude that none of these has the capacity to give a full and precise description of concepts. Then I adduce arguments in support of the statement that “concept” is a term of folk psychology, a proto-scientific theory which is strongly criticized by eliminative physicalism. I attempt to argue for the latter view over rival views by addressing some frequent criticisms of this stance. The arguments in favor of concept eliminativism are (1) its failure to formulate a theory of the nature and structure of concepts and (2) the conclusion that concepts are part of folk psychology, which provides considerably less effective explanations than neuroscience. On the basis of (1) and (2), it is concluded that the term “concept” should be eliminated from the language of science.

Keywords: concepts; eliminative physicalism; concept eliminativism; folk psychology; theories of the structure of concepts.

В настоящия текст е представена защита на концептуалния елиминативизъм в рамките на елиминативния физикализъм. Накратко са разгледани съществуващите теории за природата и структурата на понятията, както и проблемите, които те срещат. Достига се до извода, че нито една от тях не успява да даде пълно и задоволително обяснение за това какво всъщност са понятията. След това е представена позицията на елиминативния физикализъм и е обяснено защо терминът „понятие“ е част от фолк психологията, чиято обяснителна стойност се проблематизира от физикализма. Впоследствие е обоснован изборът на елиминативния физикализъм пред конкурентните му възгледи и са дадени отговори на някои от често отправяните срещу него критики. На базата на (1) неуспешните опити да се представи добра теория за природата и структурата на понятията; и (2) изводът, че понятията са част от фолк психологията, която има значително по-слаба обяснителна стойност от невронауката, се достига до извода, че терминът „понятие“ би следвало да се елиминира от научния език.

Нека започнем с кратък преглед на дезидератите (желаните, необходими черти), които биха удовлетворили дадена теория за структурата на понятията. Съществува известен консенсус във философията и психологията по този въпрос (Prinz 2002). Една добра теория би трябвало да има голям обхват – т.е. да включва голям брой и различни видове понятия – сетивновъзприемаеми, абстрактни, за наблюдаеми състояния (напр. *страх*), теоретични (напр. *фотон*), формални понятия (напр. *число*), понятия за естествени видове (напр. *куче*), за артефакти (напр. *автомобил*) и социални видове (напр.

---

* Докторант в Софийски университет „Св. Климент Охридски“.
Email: marta_p@abv.bg

съпруга). Освен това теорията за структурата на понятията трябва да посочва как понятията придобиват интенционалното си съдържание – т.е. как реферират към нещо различно от себе си. Например понятието „книга“ реферира или се отнася за книгите и само за тях. Също така теорията за структурата на понятията би трябвало да може да обясни когнитивното съдържание на понятията – тъй като две понятия могат да имат един и същ референт, но да имат различно информационно съдържание (Ibid.). Теорията за структурата на понятията трябва да предостави и адекватно обяснение за начина, по който се сдобиваме с понятия. Освен това е добре да изяснява по какъв начин категоризираме – как преценяваме в коя категория попада дадено понятие и какви свойства трябва да има, за да попада във въпросната категория. Уместно е теорията за структурата на понятията да вземе предвид някои находки в когнитивната психология. Една от тях е ефектът на типичността (Rosch 1975; Rosch, Mervis 1975) – хората преценяват по-бързо някои членове на дадена категория отколкото други, например „гълъб“ се преценява като „птица“ по-бързо, отколкото „ему“. Друго откритие е базисното ниво на категоризация – привилегирована е междинната за сметка на суб- или суперординатната категория (Rosch et al. 1976), даден обект се преценява по-бързо като „куче“, отколкото като „немска овчарка“ или като „живо същество“. Теорията за структурата на понятията трябва да предостави добро обяснение за композиционалността, т.е. възможността понятията да се комбинират помежду си по много различни начини (Prinz 2002). Освен това трябва да се има предвид, че композиционалните понятия имат емерджентни свойства, които не са типични за конституентите им (Osherson, Smith 1981; Kunda, Miller, Claire 1990). Например „диамантен пръстен“ има свойството „да се подарява при предложение за брак“, но това свойство не е типично нито за диамантените неща, нито за пръстените по принцип. Последното изискване към теориите за структурата на понятията е публичността – т.е. възможността понятията да се споделят между различни хора и при един и същ човек в различни моменти от време (Prinz 2002). Според някои автори комуникацията би била невъзможна ако понятията не са споделими (Ibid.).

След като разгледахме накратко дезидератите, ще се спрем на съществуващите теории за структурата на понятията, както и на проблемите, които те срещат.

Имаджизмът е теория, според която понятията са извлечени от перцептивни състояния (Prinz 2002: 26). Придобиването им се случва по няколко начина – при сблъскване с даден обект той създава съзнателно състояние, благодарение на наличието на сензорни системи у човека. Състоянието остава паметова следа, която на по-късен етап може да бъде извикана наново. Другите начини за придобиване са рефлексията върху менталните състояния и комбинирането на вече придобити понятия. Можем да открием корените на имаджизма още в античността. Според Аристотел „душата никога не мисли без образ“ (Aristotle 1961: 431a 8). Това може да се обясни с инту-

итивността на теорията. Един от проблемите е, че според имаджизма референцията се определя на базата на приликите между обекта-цел и понятието, а двусмислените образи реферират двусмислено. Освен това публичността е силно нарушена, защото вероятността двама души да имат едни и същи образи е много малка, а и това няма как да бъде проверено, тъй като самите образи са частни и достъпни само от първо лице. Но основната причина тези теория да бъде изоставена е, че има сравнително малък обхват и не може да обясни придобиването на ненаблюдаеми и абстрактни понятия.

Според дефиниционизма, наричан още *Класическа Теория за понятията* (Smith, Medin 1981), дадено лексикално понятие е съставено от други понятия, които са необходимите и достатъчните условия нещо да попада под това понятие. Класическият пример е с понятието „ерген“, което се дефинира като „неженен мъж“ (Ibid.). Дефиниционизмът среща множество проблеми – дадените от различните хора дефиниции силно се различават, неясни са, а често варират и при един и същ човек, и в различни моменти от време (Eysenck, Keane 1995: 235–236), което нарушава изискването за публичност. Освен това се оказва, че даването на дефиниция е изключително трудно. Например представянето на „знание“ като „обосновано истинно убеждение“ (класическият анализ) и критиката му от Гетие (Gettier 1963), както и цялата последвала дискусия, показват, че даването на необходими и достатъчни условия изобщо не е лесна задача. Витгенщайн дава пример за поне едно понятие („игра“), което не подлежи на такъв анализ (Витгенщайн 1988). Също така теорията не се съгласува с някои наблюдения в когнитивната психология – както посочва и Анета Карагеоргиева, за хората е изключително трудно да дадат точни дефиниции, когато бъдат попитани за такива, още повече, въпросните дефиниции се различават при различните хора, а и при един и същи човек в различни моменти от време (Карагеоргиева 2013). Дефиниционизмът среща проблеми и при предвиждането и справянето с ефекта на типичността.

Именно откриването на ефекта на типичността, базисното ниво на категоризация и най-вече изследването на категоризацията и откритието, че „хората често групират обекти на базата на преценки за прилики помежду им“ (Prinz 2002: 51), води до създаването на прототипната и екземплярната теория за понятията.

Според прототипната теория определено понятие има вероятностна структура и нещо попада под това понятие, в случай, че удовлетворява достатъчен брой свойства, кодирани в конституентите на понятието (Margolis, Laurence 2014). Например понятието „куче“ има свойствата „е с козина“, „лае“ и „има опашка“. Въпреки че теорията се справя добре с обяснението на това как хората се сдобиват с понятия и как се определя когнитивното им съдържание, а и обхватът ѝ е значително по-голям от този на имаджизма, прототипната теория среща и някои проблеми – например публичността – прототипните оценки варират от човек до човек, както и при един и същи човек в различни моменти от време. Освен това експерименталните данни

показват, че хората са склонни да игнорират прототипни прилики, когато категоризират (Keil 1989). На участниците в експеримента се показва снимка на енот и им се казва да си представят, че е маскиран като язовец и прилича повече на язовец, отколкото на енот. Хората отговарят, че животното продължава да бъде енот независимо как изглежда.

Другата теория, основаваща се на категоризация на базата на прилики, е екземплярната. Според нея понятията са колекции от репрезентации на екземпляри (Prinz 2002: 64). При категоризацията обектът-цел се сравнява със съвкупност от натрупани в паметта екземпляри. Кои екземпляри ще се използват при категоризирането, зависи от контекста. Съществуват свидетелства, че се позоваваме на информация от конкретни случаи в нови ситуации (Hammond 1989). Екземплярната теория има предимства при боравенето със суперординатни категории като „животно“, членовете на които се различават значително (напр. „бълха“ и „жираф“), тъй като в такива случаи трудно се извличат прототипни прилики. Както и прототипната теория, екземплярната теория се справя с обяснението и предвиждането на ефекта на типичността, базисното ниво на категоризация и придобиването на понятия, но среща и множество проблеми. Първо, теорията не обхваща понятията за сетивно невъзприемаеми същности, за количество, и тези, които научаваме чрез описание, т.е. няма голям обхват, също така не позволява да се правят генерализации. Освен това изискването за публичност остава неудовлетворено, тъй като е възможно двама души да имат съвсем различни екземпляри. Съществуват и невронаучни данни, опровергаващи тезата, че категоризацията се прави чрез запазени в паметта екземпляри – Ноултън (Knowlton 1997) констатира, че пациенти с амнезия могат да категоризират, но не и да разпознават предмети, от което се прави изводът, че хората извличат прототипи, но не пазят екземпляри в паметта си.

Тъй като се оказва, че категоризацията не се прави само на базата на прототипни прилики или на прилики с екземпляри, възникват две други теории за понятията – теория за теорията и информационният атомизъм.

Според теория за теорията, понятията са мини-теории за категориите, които репрезентират (Карагеоргиева 2013) и обхващат убеждения за скрити черти, онтологически разграничения и каузални механизми. Например в разгледания по-горе случай за енота и язовеца се оказва, че хората категоризират, допускайки имплицитно, че обектите имат „скрита същност“. В много случаи лицата не могат да посочат кое е „същественото“ и дават непълни, неясни или логически кръгови обяснения (например „кучето, за да бъде куче, трябва да бъде дете на куче“). Тезата, че ползващите понятия допускат скрита същност, се нарича психологически есенциализъм (Medin, Ortony 1989; Gelman, Coley, Gottfried 1994). Теорията за теорията се справя с обяснението на категоризацията, освен това има голям обхват и има преимуществото да обяснява добре когнитивното съдържание. Но и тя страда от проблеми – не изяснява как теориите реферират или придобиват интенционалното си съдържание. Освен това публичността е нарушена – вероят-

ността двама души да имат едни и същи теории за категориите, които те репрезентират, е твърде малка.

Информационният атомизъм е противоположната теория, според която понятията нямат сложност или структура. Представен от Фодор (Fodor 1990), информационният атомизъм предвижда, че лексикалните понятия са неструктурирани символи, които получават своята идентичност, отчасти носейки информация за аспекти на средата (Prinz 2002). Символът е неструктуриран, когато няма семантично интерпретируеми компоненти. Според информационния атомизъм референцията се определя от надеждни каузални връзки между ментални репрезентации и свойства (Ibid.). А такива каузални връзки могат да са налице при липсващи дефиниции, погрешни теории, повърхностни прототипи и ограничени екземпляри (Ibid.). Въпреки тези евентуални дефицити, според тази теория хората са добри детектори, например на „котки“, „кучета“ и т.н. Даден човек може да открие котката по маукането, друг по пухкавата опашка, трети като се натъкне на снимка на котка. Според информационния атомизъм надеждното откриване е достатъчно за обяснение на интенционалността (Ibid.). Въпреки че теорията има голям обхват и дава добро обяснение за интенционалното съдържание, тя не обяснява как понятията добиват когнитивното си съдържание и как човек би категоризирал на базата на неструктурирани символи. Освен това по въпроса за придобиването на понятията се достига до концептуални примитиви, което е проблематично. Нарушено е и изискването за публичност на понятията, тъй като според Фодор (Fodor 1990) двама души имат едно и също понятие ако то има същата функционална роля при двамата, а това е малко вероятно да е така (Prinz 2002: 97).

Както може да се види от краткото изложение на съществуващите теории за понятията, всички те срещат проблеми и могат да бъдат критикувани по множество начини. Някои автори предполагат, че е възможно проблемът да се разреши чрез допускането на някакъв тип плурализъм – т.е. да се приеме, че понятията имат различни типове структура. Например Лорънс и Марголис (Laurence, Margolis 1999) предполагат, че понятията имат атомни ядра, свързани с теории, прототипи и т.н., тоест понятията имат различни компоненти, изпълняващи различни обяснителни функции. Друг тип плурализъм (Weiskopf 2009) предполага, че теориите, прототипите и т.н. са различни видове понятия, например „Куче1“ (теория), „Куче2“ (прототип), като те изпълняват различни функции. Проблемът в първия случай е как точно може да се докаже емпирично, че съществуват такива атомни ядра, а във втория, да се даде обяснение за това как са обединени понятията „Куче1“, „Куче2“ и т.н. Плуралистите не са съгласни и по въпроса какви са съществуващите видове понятия. Някои предположения включват прототипи, екземпляри и теории (Yermolayeva, Rakison 2010; Scarantino 2010), но според други прототипите, екземплярите и теориите не обхващат всички понятия и е необходимо теорията за структурата на понятията да вземе предвид тези случаи, в които понятията реферират към ментални репрезентации,

които се явяват по подразбиране, както и към булевите понятия (които са свързани с отрицание, дизюнкция и конюнкция) (Khemlani, Goodwin 2010).

Машъри предполага (Machery 2009), че съществуват екземпляри, прототипи и теории, но между тях няма достатъчно общи черти или свойства. Следователно, те не сформират естествен вид и съответно терминът „понятие“ трябва да се елиминира от научния език. Според Машъри „естествените видове са класове, чиито членове имат много общи научнозначими свойства, по силата на един или няколко каузални механизми“ (Machery 2010: 200), а такива свойства не се наблюдават между екземплярите, прототипите и теориите (Ibid.). В случая става въпрос за концептуален елиминативизъм, който бива критикуван, от една страна, заради това, че терминът може да се запази поради своята полезност при даването на научни обяснения, дори в действителност „понятията“ да не са естествени видове (Gonnerman, Weinberg 2010). Според други те са функционални видове (Lalumera 2010) и вследствие на това не е редно да се елиминират. Тоест нещо може да се счита за понятие, ако има функциите на понятие – да се извиква по подразбиране в процесите, лежащи в основата на висшите когнитивни способности, да служи за извличане и обективизиране на знания и да може да се комбинира с други понятия (Ibid.). Някои от критиците на Машъри твърдят, че всъщност понятията са естествени видове (Samuels, Ferreira 2010).

Независимо дали са естествен вид или не, терминът „понятие“ следва да се елиминира от друга гледна точка – тъй като това е термин от т.нар. „фолк психология“, която според елиминативния материализъм е радикално погрешна теория, която в даден момент ще бъде изместена от завършената невронаука (Churchland 1981). Докато Чърчланд говори за елиминативен материализъм, а термините „материализъм“ и „физикализъм“ често се ползват като взаимозаменяеми (Soljar 2010: 11), е редно да се направи едно важно уточнение. В настоящия текст се приема елиминативният физикализъм, т.е. лингвистичната версия, а не елиминативният материализъм, т.е. онтологическата версия (Ibid.: 10). Казано по друг начин, липсва позиция по въпроса: „съществуват ли или не не-физически обекти, свойства и т.н.“, а се разглеждат само изреченията, включващи ментални предикати, обозначаващи състояния, същности и т.н., до които няма достъп от трето лице, а само чрез интроспекция.

Въпреки че разграничаването между материализъм и физикализъм не е експлицитно при Чърчланд, той критикува обяснителната стойност на фолк психологията като теория, от която могат да се извеждат законоподобни твърдения (Churchland 1981), т.е. до известна степен можем да приемем позицията като лингвистична. Когато се говори за елиминативен материализъм (или физикализъм), най-често се дебатират пропозиционалните нагласи и квалиите, но в следващите редове ще покажа защо понятията също са част от фолк психологията.

Първо, за думата „понятие“, взета от естествения език и съответно често употребявана от всякакви негови говорители, можем спокойно да кажем, че е изключително трудна за дефиниране, а както стана ясно и от прегледа на теориите за структурата на понятията – многозначна. Все пак интуициите на хората до известна степен съвпадат с някои от философските теории – понятието е определено във „Философски речник на всекидневния език“ като „феномен на съзнанието“, „представа“, „съвкупност от представи“ (Карагеоргиева и др. 2007: 91). Тези определения доста се доближават до философските – понятията се представят като „конституенти на мисълта“ от Лорънс и Марголис (Margolis, Laurence 2014), Джеси Принц (Prinz 2002: 2), Пашлър (Pashler 2013: 176), както и от Анета Карагеоргиева (Карагеоргиева 2013: 259). Очевидно, става въпрос за термин от фолк психологията, доколкото думи като „мисли“ и „съзнание“ се срещат именно при всекидневното говорене и чрез тях се дават обяснения за наблюдаемото човешко поведение. Въпросът за природата на понятията препраща към ментална репрезентация (пропозиционална или непропозиционална) при всички разглеждани по-горе теории, с малкото изключение, че някои дефиниционисти ги разглеждат като абстрактни обекти (Peacocke 1992), вместо като ментални. Менталните репрезентации са обект на дискусии във философията на съзнанието и често се свързват с ИРТМ (Изчислително-репрезентационистката теория за мисленето). От друга страна, за да се обясни природата на менталната репрезентация, се прибегва до аналогии, а в когнитивната психология съществуването на въпросните репрезентации се приема за дадено или най-малкото – не се оспорва функционалната/инструменталната им роля при даването на обяснения за човешкото поведение (включително езиковото). Самият термин „ментална репрезентация“ е доста неясен, но в специализираната литература се употребява по подобен начин на „мисъл“ в естествения език. И за менталните репрезентации, и за мислите е характерно, че съществува спор дали са пропозиционални, непропозиционални (образи, картини и др.) или и от двата типа (Pitt 2017).

Защо все пак да се спираме на елиминативния физикализъм, а не на някоя от конкурентните му теории по въпроса за съзнанието? На първо място останалите теории срещат сериозни проблеми, изискват приемането на ненаблюдаеми от трето лице същности, до които не можем да имаме публичен достъп – какъвто е случаят със субстанциалния дуализъм и с този на свойствата, а това е неприемливо в един академичен или научен дискурс. Дори лингвистичната версия на дуализма, т.е. този на предикатите, не може да даде обяснение на базата на какво менталните предикати са смислени. Достига се дотам, че, за да се защити тази позиция, трябва да има някакво неезиково нещо, което да има ролята на трутмейкър за изреченията, в които срещаме въпросните предикати. Идеализмът, освен че е крайно непопулярна, контраинтуитивна позиция, има смущаващо следствие в лицето на солипсизма, който не допуска съществуването на нищо друго освен на собственото съзнание. Редуктивният материализъм приема, че изреченията, съ-

държащи ментални предикати, са еквивалентни (или могат да се заместват от) изречения на невронауката, което противоречи на емпиричните наблюдения върху начина, по който се употребяват едните и другите изречения. В крайна сметка се оказва, че нито една от теориите не е достатъчно убедителна, което води част от философите към елиминативния физикализъм.

Разбира се, той не остава без критики, в следващите редове ще покажа защо те са несъстоятелни.

Често дискутирана критика (Mandik 2014; Ramsey 2016) към елиминативния физикализъм е, че е самоопровергаващ се. Критиката се състои в това, че се твърди, че елиминативните физикалисти не биха твърдели, че не съществуват вярвания, ако не вярват в това (както споменах по-рано, пропозиционалните нагласи са сред най-често обсъжданите кандидати за елиминация). В случая с понятията критиката би могла да бъде, че мислите/менталните репрезентации са съставени от понятия, а за да се съставят изречения, е необходимо да има мисли/ментални репрезентации, следователно не можем да твърдим, че „няма понятия“ освен ако не разполагаме с мисли/ментални репрезентации, изградени от понятия. И в двете версии на този аргумент се натъкваме на неформална логическа грешка, а именно приемане на твърдението от извода или заключението в предпоставката. Съвсем спокойно можем да обясним изговарянето или изписването на изречения, без да допускаме някакви ментални същности (вярвания, понятия), чрез термини, описващи публично наблюдаеми физически състояния (мозъчни състояния, активации на невронни мрежи, поведение и т.н.).

Тъй като елиминативният физикализъм разглежда фолк психологията като теория (т.нар. теория за теорията), следващата често срещана критика (Mandik 2014; Ramsey 2016), се отнася до отхвърляне на твърдението, че тя е такава. Противоположният възглед е „теория за стимулацията“, според която, когато предвиждаме чуждото поведение, всъщност се поставяме на мястото на другия човек и предполагаме какви биха били нашите ментални състояния, ако сме на негово място (Barlassina, Gordon 2017). Въпреки това Чърчланд дава сериозни аргументи в полза на твърдението, че фолк психологията има много общи черти с теориите (Churchland 1981: 68–72). В рамките на фолк психологията могат да се изведат голям брой законоподобни твърдения от вида „ x се страхува, че p , следователно x желае не- p “, „ x се надява, че p и x открива, че p , следователно, x е доволен, че p “ и т.н. (Ibid.: 71). От друга страна, дори теорията за теорията да се окаже неточна, това не дава предимство на фолк психологията при предвиждането на поведението за сметка на невронауката.

Третият често разглеждан аргумент срещу елиминативния физикализъм (Mandik 2014; Ramsey 2016) е, че фолк психологията е полезна и вярна, поне до известна степен, теория, тъй като успяваме в голяма част от случаите да предвидим човешкото поведение благодарение на нея. Това не може да се отрече, но има и много неща, които остават необясними за фолк психологията – „природата и динамиката на умствените заболявания, способнос-

тите за творческо въображение или основанията за разликите в интелигентността между индивидите“ (Churchland 1981: 73), съня, моторно-двигателните умения, перцептивните и оптичните илюзии, паметта, ученето (Ibid.). Експланансът на невронауката е по-резултатен в сравнение с този на фолк психологията, поради което няма причина да предпочетем втората.

Друг обикновено разглеждан аргумент срещу елиминативизма е този от интроспекция (Mandik 2014; Елчинов 2016). Той се изразява в твърдението му, че менталните обекти и състояния са достъпни чрез интроспекция. Проблемът е, че по начало интроспекцията е досъпна само от първо лице, т.е. липсва публичност, която е необходимо условие за научно теоретизиране. Ако приемаме такъв тип твърдения, излиза, че можем да признаем за адекватни и за верни и тези на екстрасенсите, врачките, общуващите с духове и т.н., което очевидно е силно проблематично. Освен това надеждността на интроспекцията се оспорва от експериментални данни, показващи, че в редица ситуации хората не могат да дадат вербален отчет за фактори, от които зависи поведението им (Nisbett, Wilson 1977).

Последният аргумент, на който ще се спра, е този на Stich (Stich 1991; Stich 1996), разгледан е от Рамзи и Елчинов (Ramsey 2016; Елчинов 2016). Състои се в следното: не е ясно колко точно голямо трябва да бъде несъответствието между твърдение и реалност, за да можем да кажем, че постулираните от фолк психологията състояния, процеси и т.н., не съществуват. Тоест срещаме принципна трудност да разграничим случаите на успешно рефериране, от тези, в които референцията се проваля. Това възражение срещу елиминативизма е основателно само в случай, че приемем референциалистка теория за значението, но това не е задължително. Можем да кажем, че термините на фолк психологията не са безсмислени, просто тяхната обяснителна стойност е много по-ниска в сравнение с тази на невронауката. За целите на ежедневно общуване фолк психологията е напълно приемлива, но не и на академично ниво.

Никоя от критиките, отправяни срещу елиминативния физикализъм, не успява да опровергае последния, което не е така, що се отнася до конкурентните му теории за природата на съзнанието. А както стана ясно от изложенията в текста аргументи, понятията са съществена част от т.нар. фолк психология, чиито обяснителни възможности почти липсват или са значително по-слаби в сравнение с тези на невронауката. Би следвало да предпочетем теорията с по-ефективен експлананс, т.е. невронауката за сметка на фолк психологията при даване на обяснения за човешкото поведение. От друга страна, термините от фолк психологията, обозначаващи ментални състояния, същности, в това число и терминът „понятие“, не се вписват в езика на невронауката, който се характеризира с използването на специфична терминология и физикалистки описания. От това следва, че е уместно „понятията“ да се елиминират от научния и академичния дискурс. Този извод се

допълва и от неуспеха да бъде дадена адекватна и пълна теория за природата и структурата на понятията.

ЛИТЕРАТУРА

- Витгенщайн, Л. 1953. *Философски изследвания* (превод Стилиян Йотов в „Лудвиг Витгенщайн. Избрани съчинения“, 1988). София: Изд. „Наука и изкуство“.
- Елчинов, Д. 2016. *Съзнание и поведение*. София: УИ „Св. Кл. Охридски“.
- Карагеоргиева, А. 2013. *Увод в съвременната теория на познанието*. София: Изд. „Проектория“.
- Карагеоргиева, А., Тодорова, П., Горанова, А., Иванова, А., Николова, И., Ангелов, В., Иванов, Д. 2007. *Философски речник на всекидневния език*. София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски“.
- Aristotle 1961. *De Anima, Books II and III*. D. W. Hamlyn, trans. Oxford: Oxford University Press.
- Barlassina, L., Gordon, Robert, M. 2017. Folk Psychology as Mental Simulation. // *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* (Summer 2017 Edition), Edward N. Zalta (ed.); URL=<<https://plato.stanford.edu/archives/sum2017/entries/folkpsych-simulation/>>.
- Churchland, P., 1981. Eliminative Materialism and the Propositional Attitudes. // *The Journal of Philosophy*, 72, Vol. 78, No. 2, 67–90.
- Eysenck, M., Keane, M. 2000. *Cognitive psychology*, Lawrence Earlbaum Associates, UK.
- Fodor, J. 1990. A Theory of Content, I & II. // Fodor, J. A. *A Theory of Content and Other Essays*, Cambridge: MIT Press.
- Gelman, S. A., Coley, J. D. and Gottfried, G. M. 1994. Essentialist Beliefs in Children: The Acquisition of Concepts and Theories. // Hirschfeld, L. A. and Gelman, S. A. (eds.). *Mapping the Mind: Domain Specificity in Cognition and Culture*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Gettier, E. 1963. Is Justified True Belief Knowledge? // *Analysis*, 23, 121–123.
- Gonnerman, C. and Weinberg, J. 2010. Two uneliminated uses for “concepts”: Hybrids and guides for inquiry. // *Behavioral and Brain Sciences*, 33, 195–244.
- Hammond, K. J. 1989. *Case-Based Planning: Viewing Planning as a Memory Task*. San Diego: Academic Press.
- Keil, F. C. 1989. *Concepts, Kinds, and Cognitive Development*. Cambridge: MIT Press.
- Khemlani, S., Goodwin, G. 2010. The function and representation of concepts. // *Behavioral and Brain Sciences*, 33, 195–244.
- Knowlton, B. J. 1997. Declarative and Nondeclarative Knowledge: Insights from Cognitive Neuroscience. // Lamberts, K. and Shanks, D. R. (eds.). // *Knowledge, Concepts, and Categories*, Cambridge: MIT Press.
- Kunda, Z., Miller, D. and Claire, T. 1990. Combining Social Concepts: The Role of Causal Reasoning. // *Cognitive Science*, № 14, 11–46.
- Lalumera, E. 2010. Concepts are a functional kind. // *Behavioral and Brain Sciences*, № 33, 195–244.
- Laurence, S., Margolis, E. 1999. Concepts and Cognitive Science. // Margolis, E., Laurence, S. (eds.). *Concepts: Core Readings*, Cambridge, MA: MIT Press, 3–81.
- Machery, E. 2009. *Doing without concepts*. Oxford University Press.
- Machery, E. 2010. Précis of *Doing without Concepts*, *Behavioral and Brain Sciences*, 33, 195–244.
- Mandik, P. 2014. *This is philosophy of mind*. Wiley-Blackwell, New York.

- Margolis, E. and Laurence, S. *Concepts, The Stanford Encyclopedia of Philosophy* (Spring 2014 Edition), Edward N. Zalta (ed.); URL = <<https://plato.stanford.edu/archives/spr2014/entries/concepts/>>.
- Medin, D. L. and Ortony, A. 1989. Psychological Essentialism. // Vosniadou, S., Ortony, A. (eds.). *Similarity and Analogical Reasoning*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Nisbett, R., Wilson, T. 1977. Telling more than we can know: Verbal reports on mental processes. // *Psychological Review*, Vol 84 (3), Mar 1977, 231–259.
- Osherson, D. N. and Smith, E., E. 1981. On the Adequacy of Prototype Theory as a Theory of Concepts. // *Cognition*, № 9, 35–58.
- Pashler, H. 2013. *Encyclopedia of the mind*. University of California, San Diego.
- Peacocke, C. 1992. *A Study of Concepts*. Cambridge, MA: MIT Press.
- Pitt, D. 2017. *Mental Representation, The Stanford Encyclopedia of Philosophy* (Spring 2017 Edition), Edward N. Zalta (ed.); URL = <<https://plato.stanford.edu/archives/spr2017/entries/mental-representation/>>.
- Prinz, J. 2002. *Furnishing the Mind: Concepts and Their Perceptual Basis*, Cambridge, MA.: MIT Press.
- Ramsey, W. 2016. *Eliminative Materialism, The Stanford Encyclopedia of Philosophy* (Winter 2016 Edition), Edward N. Zalta (ed.); URL = <<https://plato.stanford.edu/archives/win2016/entries/materialism-eliminative/>>.
- Rosch, E. 1975. Universals and Cultural Specifics in Human Categorization. // Brislin, R., Bochner, S., Honner, W. (eds.). *Cross Cultural Perspectives on Learning*, New York: Halsted.
- Rosch, E., Mervis, C. B. 1975. Family Resemblances: Studies in the Internal Structure of Categories. // *Cognitive Psychology*, № 7, 573–605.
- Rosch, E., Mervis, C. B., Gray, W. D., Johnson, D. M., Boyes-Braem, P. 1976. Basic Objects in Natural Categories. // *Cognitive Psychology*, № 8, 382–439.
- Samuels, R., Ferreira, M. 2010. Why don't concepts constitute a natural kind? // *Behavioral and Brain Sciences*, № 33, 195–244.
- Scarantino, A. 2010. Evidence of coordination as a cure for concept eliminativism. // *Behavioral and Brain Sciences*, № 33, 195–244.
- Smith, E. E., Medin, D. L. 1981. *Categories and Concepts*. Cambridge: Harvard University Press.
- Stich, S. 1991. Do True Believers Exist? // *Aristotelian Society Supplement*, №65, 229–44.
- Stich, S. 1996. *Deconstructing the Mind*. New York: Oxford University Press.
- Stoljar, D. 2010. *Physicalism*. Routledge.
- Weiskopf, D. 2009. The Plurality of Concepts. // *Synthese*, № 169, 145–173.
- Yermolayeva, Y., Rakison, D. 2010. Developing without concepts. // *Behavioral and Brain Sciences*, № 33, 195–244.

ТРАНСЛИТЕРАНА ЛИТЕРАТУРА

- Vitgenshtayn, L. 1953. *Filosofski izsledvaniya* (prevod Stiliyan Yotov v „Loudvig Vitgenshtayn. Izbrani suchineniya“, 1988). Sofiya: Izd. „Nauka i izkustvo“.
- Elchinov, D. 2016. *Suznanie i povedenie*. Sofiya: OUI „Sv. Kl. Ohridski“.
- Karageorgieva, A. 2013. *OUvod v suvremennata teoriya na poznaniето*. Sofiya: Izd. „Proektoriya“.

- Karageorgieva, A., Todorova, P., Goranova, A., Ivanova, A., Nikolova, I., Angelov, V., Ivanov, D. 2007. *Filosofski rechnik na vsekidnevniya ezik*. Sofiya: OUniversitetsko izdatelstvo „Sv. Kliment Ohridski“.
- Aristotle 1961. *De Anima, Books II and III*. D. W. Hamlyn, trans. Oxford: Oxford University Press.
- Barlassina, L., Gordon, Robert, M. 2017. Folk Psychology as Mental Simulation. // *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* (Summer 2017 Edition), Edward N. Zalta (ed.); URL = <https://plato.stanford.edu/archives/sum2017/entries/folkpsych-simulation/>.
- Churchland, P., 1981. Eliminative Materialism and the Propositional Attitudes. // *The Journal of Philosophy*, 72, Vol. 78, No. 2, 67–90.
- Eysenck, M., Keane, M. 2000. *Cognitive psychology*, Lawrence Earlbaum Associates, UK.
- Fodor, J. 1990. A Theory of Content, I & II. // Fodor, J. A. *A Theory of Content and Other Essays*, Cambridge: MIT Press.
- Gelman, S. A., Coley, J. D. and Gottfried, G. M. 1994. Essentialist Beliefs in Children: The Acquisition of Concepts and Theories. // Hirschfeld, L. A. and Gelman, S. A. (eds.). *Mapping the Mind: Domain Specificity in Cognition and Culture*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Gettier, E. 1963. Is Justified True Belief Knowledge? // *Analysis*, 23, 121–123.
- Gonnerman, C. and Weinberg, J. 2010. Two uneliminated uses for “concepts”: Hybrids and guides for inquiry. // *Behavioral and Brain Sciences*, 33, 195–244.
- Hammond, K. J. 1989. *Case-Based Planning: Viewing Planning as a Memory Task*. San Diego: Academic Press.
- Keil, F. C. 1989. *Concepts, Kinds, and Cognitive Development*. Cambridge: MIT Press.
- Khemlani, S., Goodwin, G. 2010. The function and representation of concepts. // *Behavioral and Brain Sciences*, 33, 195–244.
- Knowlton, B. J. 1997. Declarative and Nondeclarative Knowledge: Insights from Cognitive Neuroscience. // Lamberts, K. and Shanks, D. R. (eds.). // *Knowledge, Concepts, and Categories*, Cambridge: MIT Press.
- Kunda, Z., Miller, D. and Claire, T. 1990. Combining Social Concepts: The Role of Causal Reasoning. // *Cognitive Science*, № 14, 11–46.
- Lalumera, E. 2010. Concepts are a functional kind. // *Behavioral and Brain Sciences*, № 33, 195–244.
- Laurence, S., Margolis, E. 1999. Concepts and Cognitive Science. // Margolis, E., Laurence, S. (eds.). *Concepts: Core Readings*, Cambridge, MA: MIT Press, 3–81.
- Machery, E. 2009. *Doing without concepts*. Oxford University Press.
- Machery, E. 2010. Précis of *Doing without Concepts*, *Behavioral and Brain Sciences*, 33, 195–244.
- Mandik, P. 2014. *This is philosophy of mind*. Wiley-Blackwell, New York.
- Margolis, E. and Laurence, S. *Concepts*, *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* (Spring 2014 Edition), Edward N. Zalta (ed.); URL = <https://plato.stanford.edu/archives/spr2014/entries/concepts/>.

- Medin, D. L. and Ortony, A. 1989. Psychological Essentialism. // Vosniadou, S., Ortony, A. (eds.). *Similarity and Analogical Reasoning*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Nisbett, R., Wilson, T. 1977. Telling more than we can know: Verbal reports on mental processes. // *Psychological Review*, Vol 84 (3), Mar 1977, 231–259.
- Osherson, D. N. and Smith, E., E. 1981. On the Adequacy of Prototype Theory as a Theory of Concepts. // *Cognition*, № 9, 35–58.
- Pashler, H. 2013. *Encyclopedia of the mind*. University of California, San Diego.
- Peacocke, C. 1992. *A Study of Concepts*. Cambridge, MA: MIT Press.
- Pitt, D. 2017. *Mental Representation*, *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* (Spring 2017 Edition), Edward N. Zalta (ed.); URL = <https://plato.stanford.edu/archives/spr2017/entries/mental-representation/>.
- Prinz, J. 2002. *Furnishing the Mind: Concepts and Their Perceptual Basis*, Cambridge, MA.: MIT Press.
- Ramsey, W. 2016. *Eliminative Materialism*, *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* (Winter 2016 Edition), Edward N. Zalta (ed.); URL = <https://plato.stanford.edu/archives/win2016/entries/materialism-eliminative/>.
- Rosch, E. 1975. Universals and Cultural Specifics in Human Categorization. // Brislin, R., Bochner, S., Honner, W. (eds.). *Cross Cultural Perspectives on Learning*, New York: Halsted.
- Rosch, E., Mervis, C. B. 1975. Family Resemblances: Studies in the Internal Structure of Categories. // *Cognitive Psychology*, № 7, 573–605.
- Rosch, E., Mervis, C. B., Gray, W. D., Johnson, D. M., Boyes-Braem, P. 1976. Basic Objects in Natural Categories. // *Cognitive Psychology*, № 8, 382–439.
- Samuels, R., Ferreira, M. 2010. Why *don't* concepts constitute a natural kind? // *Behavioral and Brain Sciences*, № 33, 195–244.
- Scarantino, A. 2010. Evidence of coordination as a cure for concept eliminativism. // *Behavioral and Brain Sciences*, № 33, 195–244.
- Smith, E. E., Medin, D. L. 1981. *Categories and Concepts*. Cambridge: Harvard University Press.
- Stich, S. 1991. Do True Believers Exist? // *Aristotelian Society Supplement*, № 65, 229–44.
- Stich, S. 1996. *Deconstructing the Mind*. New York: Oxford University Press.
- Stoljar, D. 2010. *Physicalism*. Routledge.
- Weiskopf, D. 2009. The Plurality of Concepts. // *Synthese*, № 169, 145–173.
- Yermolayeva, Y., Rakison, D. 2010. Developing without concepts. // *Behavioral and Brain Sciences*, № 33, 195–244.